

U S T A W A

z dnia 2019 r.

o zmianie ustawy – Prawo oświatowe

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669 i 2245) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 86 po ust. 3 dodaje się ust. 4–8 w brzmieniu:

„4. Podjęcie w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, działalności obejmującej treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, wymaga dodatkowo pisemnej zgody rodziców ucznia udzielonej po doręczeniu im prospektu informacji wychowawczej, o którym mowa w ust. 5. Dyrektor szkoły lub placówki bezpłatnie doręcza sporządzony przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, prospekt informacji wychowawczej rodzicom na adres poczty elektronicznej lub w postaci papierowej.

5. Prospekt informacji wychowawczej obejmuje:

- 1) przedstawienie ideału wychowawczego;
- 2) wyczerpującą prezentację programu działalności edukacyjnej i wychowawczej w szkole lub placówce wraz ze wskazaniem jego recenzentów naukowych i rekomendacji udzielonych programowi przez inne podmioty;
- 3) wskazanie literatury przedmiotu, na której oparty jest program tej działalności;
- 4) wskazanie osób prowadzących działalność w szkole lub placówce wraz z prezentacją ich zawodowych biogramów oraz doświadczenia;
- 5) prezentację materiałów graficznych oraz pomocy dydaktycznych wykorzystywanych podczas działalności edukacyjnej i wychowawczej w szkole lub placówce.

6. Podjęta w szkole działalność stowarzyszenia lub innej organizacji, o których mowa w ust. 1, obejmująca treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, nie może wykraczać poza działania wskazane w prospekcie informacji wychowawczej. Za krzywdę doznaną wskutek naruszenia

tego obowiązku sąd może przyznać rodzicom dziecka odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego solidarnie od organu prowadzącego szkołę lub placówkę i stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, a także osób prowadzących działalność, o której mowa w ust. 4, w wysokości nieprzekraczającej pięciokrotności minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów.

7. Organizacja innych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły, wykraczających poza ustaloną podstawę programową i obejmujących treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, wymaga uzyskania pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców oraz zgody rodziców udzielonej po doręczeniu im prospektu informacji wychowawczej. Ust. 2–5 stosuje się odpowiednio.

8. Za krzywdę doznaną wskutek naruszenia obowiązków, o których mowa w ust. 4–5 lub ust. 7, sąd może przyznać rodzicom dziecka odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego od organu prowadzącego szkołę lub placówkę w wysokości nieprzekraczającej pięciokrotności minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów.”

2) w art. 109 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Zajęcia edukacyjne, o których mowa w ust. 1 pkt 2, organizuje dyrektor szkoły, za zgodą organu prowadzącego szkołę i po uzyskaniu pozytywnej opinii rady pedagogicznej i rady rodziców. W przypadku zajęć edukacyjnych obejmujących treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży przepisy art. 86 ust. 4–7 stosuje się odpowiednio.”

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 września 2019 r.

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Przeprowadzone w **ponad 800 szkołach** w trybie dostępu do informacji publicznej badanie, dotyczące faktycznego standardu ochrony prawa rodziców do współdecydowania o programie zajęć prowadzonych przez organizacje pozarządowe wykazało, **że przeszło połowa placówek nie zachowała przewidzianego art. 86 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 Prawo oświatowe (Dz.U. 2018 poz. 996 ze zm.; dalej jako Pr. Ośw.) wymogu uzyskania przez dyrektora szkoły pozytywnej opinii rady rodziców, przed wyrażeniem zgody na podjęcie w szkole działalności przez stowarzyszenie lub inną organizację pozarządową.**

Szczególnie niepokojąca jest skala naruszenia praw rodziców i uprawnień rady rodziców do współdecydowania o ofercie edukacyjnej i wychowawczej w **obszarze ściśle związanym z konstytucyjnie gwarantowanym pierwszeństwem wychowawczym rodziców, to jest ich prawem do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem** (zob. art. 48 ust. 1 Konstytucji RP; art. 13 ust. 2 Konwencji o prawach dziecka, Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526; art. 18 ust. 4 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, Dz.U. z 1977 r., Nr 28, poz. 167). Zasada pierwszeństwa wychowawczego rodziców - wynikająca także z ustrojowej zasady subsydiarności (pomocniczości) działań władzy publicznej wobec rodziny, która objęta jest gwarancjami ochrony autonomii życia rodzinnego – jest szczególnie chroniona **w sferze wychowania seksualnego, dotyczącego najbardziej intymnych obszarów życia człowieka, jak również sfer jego wolności sumienia i wyznania, objętych ustrojowymi i międzynarodowymi gwarancjami praw człowieka** (zob. art. 53 Konstytucji RP; art. 9 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Dz. U. z 1993 r., Nr 61, poz. 284; art. 14 Konwencji o prawach dziecka). Trzeba podkreślić, że ustrojodawca w art. 53 ust. 3 Konstytucji zawarł dodatkową gwarancję – innymi słowy: wzmocnił – prawo rodziców do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania **moralnego** oraz religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniem. Nie można zatem zapewnić należytego poziomu ochrony praw rodziców bez jednoznacznego potwierdzenia ich pierwotnej kompetencji do decydowania o kształcie wychowania dzieci w zakresie dotyczącym seksualności lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.

Nie ulega wątpliwości, że ochrona pierwszeństwa wychowawczego zmierzać powinna przede wszystkim do stworzenia **optymalnych warunków podjęcia przez rodziców świadomej decyzji wychowawczej, odnośnie do udziału ich dzieci w programie edukacyjnym lub wychowawczym wykraczającym poza znaną i opublikowaną powszechnie obowiązującą podstawę programową.** Zasadne jest szczególne podwyższenie standardu informacyjnego w odniesieniu do tych zajęć i form działalności dydaktyczno-wychowawczej, które dotyczą sfery seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.

2. Stan rzeczywisty w dziedzinie normowanej

Poziom ochrony prawa rodziców do współdecydowania o programie zajęć prowadzonych przez organizacje pozarządowe był przedmiotem zainteresowania kampanii społecznej „Chrońmy dzieci” (zob. *Chrońmy dzieci. Podsumowanie kampanii*, [red.] O. Szczypiński, Warszawa – dokument dostępny pod adresem internetowym: https://ordoiuris.pl/sites/default/files/inline-files/ChD_wyd_2.pdf; akcja kontynuowana również po publikacji raportu: *Ordo Iuris w obronie praw rodziców - kolejna edycja akcji „Chrońmy Dzieci!”*, <https://ordoiuris.pl/rodzina-i-malzenstwo/ordo-iuris-w-obronie-praw-rodzicow-kolejna-edycja-akcji-chronmy-dzieci>). Badania przeprowadzone były na podstawie zgłoszeń rodziców, zaniepokojonych sytuacją w szkole. Na ich podstawie organizatorzy akcji składali wnioski o udostępnienie informacji publicznej. Udzielone przez poszczególnych dyrektorów odpowiedzi pozwalają w sposób miarodajny i obiektywny ustalić stan rzeczywisty w normowanej dziedzinie. **Przeprowadzona kampania społeczna pokazała, że ponad połowa zbadanych placówek nie zachowała przewidzianego art. 86 ust. 2 Pr. Ośw. wymogu uzyskania przez dyrektora szkoły pozytywnej opinii rady rodziców przed wyrażeniem zgody na podjęcie w szkole działalności przez stowarzyszenie lub inną organizację pozarządową.** W sposób jednoznaczny wskazuje to na nieskuteczność aktualnej regulacji przewidzianej w Pr. Ośw., która w istocie stanowi *lex imperfectae*, ponieważ pozbawiona jest sankcji. Tym samym konstytucyjnie określony standard ochrony praw rodziców nie jest w rzeczywistości zachowany, co przesądza o **konieczności nowelizacji przepisów Pr. Ośw. w proponowanym zakresie.**

Co może budzić szczególne zaniepokojenie, prowadzone w ramach akcji „Chrońmy dzieci” badania pozwoliły ustalić, że **niektóre spośród organizacji** społecznych podejmujące

działalność w szkołach, **były instytucjonalnie oraz personalnie powiązane z partiami politycznymi** (zob. przykładowo: *Chrońmy dzieci...*, s. 12 oraz s. 15). Przypomnieć należy, że w świetle aktualnie obowiązujących regulacji prawnych istnieje **bezwzględny zakaz działalności organizacji politycznych** w szkołach (M. Pilich, komentarz do art. 86, [w:] *idem, Prawo oświatowe oraz przepisy wprowadzające. Komentarz*, WKP 2018, uwaga 2). Jak podkreśla się w literaturze przedmiotu: „Organizacją polityczną będzie więc każda organizacja, która w sposób jawny lub ukryty propaguje określone idee polityczne (tj. związane ze sprawowaniem władzy publicznej). Może ona, lecz nie musi, być personalnie lub organizacyjnie powiązana z jakąś partią polityczną. Obojętne jest także to, na podstawie jakich przepisów prawa organizacja polityczna funkcjonuje (np. na podstawie Prawa o stowarzyszeniach, ustawy o stosunku państwa do jakiegokolwiek Kościoła) oraz czy korzysta z atrybutu osobowości prawnej” (*ibidem*).

Należy także zwrócić uwagę, że **wielu rodziców wyraża zaniepokojenie treściami prezentowanymi w ramach działalności organizacji pozarządowych**. Jako przykłady służyć mogą informacje o takich zajęciach jak np. „Skąd się biorą dzieci?”, na temat płciowości, rozwoju i seksualności człowieka skierowanym do 8- i 9-latków, czy „Ene, due, rabe HIVem się nie zarażę”, skierowane do uczniów gimnazjów. Jako poważne naruszenie konstytucyjnej zasady pierwszeństwa wychowawczego oceniona została także inicjatywa przeprowadzenia siłami własnymi szkół, ale bez uzgodnienia z rodzicami, kampanii „Tęczowy Piątek” 26 października 2018 roku, co stanowiło rozszerzenie działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły poza podstawę programową.

3. Różnica między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zgodnie z art. 86 Pr. Ośw. w jego aktualnym brzmieniu:

- „1. W szkole i placówce mogą działać, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych, stowarzyszenia i inne organizacje, a w szczególności organizacje harcerskie, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki.
2. Podjęcie działalności w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w ust. 1, wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej

po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców.

3. W szkołach i placówkach, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 83 ust. 6, oraz w szkołach i placówkach, w których nie utworzono rady szkoły lub placówki, nie stosuje się wymogu uzyskania pozytywnej opinii odpowiednio rady szkoły lub placówki i rady rodziców, o których mowa w ust. 2.”

Wskazana część przepisu nie ulegnie zmianom na podstawie przedłożonego projektu. Podniesienie standardu ochrony praw rodziców nastąpi natomiast poprzez uzupełnienie całej procedury w zakresie, w jakim działalność organizacji, o których mowa w art. 86 ust. 1 Pr. Ośw., związana jest z przekazywaniem lub propagowaniem treści dotyczących seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży. Oznacza to powstanie **kwalifikowanej odmiany** (proponowany ust. 4-5) procedury wyrażania zgody na podjęcie w szkołach działalności przez organizację pozarządową, wyróżnioną ze względów merytorycznych (przedmiot prowadzonych zajęć, warsztatów itd.). Niezależnie od powyższego, proponowany ust. 7 w art. 86 Pr. Ośw. przewiduje **analogiczną procedurę** w sytuacji, gdy szkoła chciałaby podjąć formy działalności dydaktyczno-wychowawczej wykraczające poza ustaloną podstawę programową, obejmujące treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży.

Zauważyć należy, że obecnie obowiązujące regulacje ustawowe dotyczące zakresu edukacji seksualnej zawarte są w art. 4 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. Nr 17, poz. 78 ze zm.) i są realizowane **w ramach zajęć edukacyjnych „Wychowanie do życia w rodzinie” o zakresie programowym ustalonym rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r.** (Dz.U. z 2014 r. poz. 395 ze zm.). W odniesieniu do „Wychowania do życia w rodzinie” zasada pierwszeństwa wychowawczego rodziców gwarantowana jest poprzez **obligatoryjność powiadomienia rodziców o treściach przekazywanych podczas zajęć oraz poprzez możliwość rezygnacji przez rodziców z uczestnictwa dziecka w kursie „Wychowania do życia w rodzinie”**. Zgodnie z § 5 ust. 1 wskazanego rozporządzenia: „W każdym roku szkolnym przed przystąpieniem do realizacji zajęć nauczyciel prowadzący zajęcia wraz z wychowawcą klasy przeprowadza co najmniej jedno spotkanie informacyjne z rodzicami uczniów niepełnoletnich oraz z uczniami pełnoletnimi. Nauczyciel jest obowiązany przedstawić pełną informację o celach i treściach realizowanego programu nauczania, podręcznikach szkolnych oraz środkach dydaktycznych”,

natomiast zgodnie z § 4 ust. 1 cytowanego rozporządzenia: „Uczeń niepełnoletni nie bierze udziału w zajęciach, jeżeli jego rodzice zgłoszą dyrektorowi szkoły w formie pisemnej rezygnację z udziału ucznia w zajęciach”.

W obecnie obowiązujących przepisach dostrzegalna jest zatem **niekonsekwencja w poziomie ochrony pierwszeństwa wychowawczego rodziców**. O ile w odniesieniu do wprowadzonych przez ustawodawcę do podstawy programowej zajęć dotyczących seksualności człowieka i rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, mechanizm informacyjny oraz możliwość rezygnacji z uczestnictwa dziecka zostały przewidziane, to **podobne przepisy nie dotyczą już zajęć dotyczących seksualności człowieka i rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży prowadzonych w szkołach przez organizacje pozarządowe lub wdrażanych przez szkoły jako rozszerzenie podstawy programowej** (np. w ramach lekcji WOS, historii, plastyki). W tym przypadku ustawodawca poprzestaje obecnie na uzgodnieniu działalności organizacji pozarządowych z radą rodziców.

W proponowanym stanie prawnym **niekonsekwentne rozwiązania legislacyjne, kreujące podwójny standard ochrony praw rodziców** (paradoksalnie słabszy w przypadku, gdy zajęcia dotyczące seksualności człowieka i rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży prowadzone są przez organizacje pozarządowe lub w ramach rozszerzenia podstawy programowej), **zostałyby zniwelowane**. Doprowadzi to powstania **stanu, który w wyższym stopniu zapewniałby poszanowanie** prymatu wychowawczego rodziców, który wynika z art. 48 oraz 53 ust. 3 Konstytucji oraz licznych aktów prawa międzynarodowego. Poza tym proponowane rozwiązanie zapewnia większą **spójność systemową** odnośnie do respektowania pierwszeństwa wychowawczego rodziców.

Zatem w praktyce, w przypadku, gdyby organizacje, o których mowa w art. 86 ust. 1 Pr. Ośw. chciałyby prowadzić w szkole lub placówce działalność związaną z przekazywaniem treści dotyczących seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, musiałyby równocześnie z wystosowaniem stosownego zgłoszenia do dyrekcji szkoły, przygotować propozycję prospektu informacji wychowawczej. Prospekt taki – stosownie do projektowanego art. 86 ust. 5 Pr. Ośw. – miałby zawierać:

- 1) przedstawienie ideału wychowawczego;
- 2) wyczerpującą prezentację programu działalności edukacyjnej i wychowawczej w szkole lub placówce wraz ze wskazaniem jego recenzentów naukowych i rekomendacji udzielonych programowi przez inne podmioty;
- 3) wskazanie literatury przedmiotu, na której oparty jest program tej działalności;

- 4) wskazanie osób prowadzących działalność w szkole lub placówce wraz z prezentacją ich zawodowych biogramów oraz doświadczenia;
- 5) prezentację materiałów graficznych oraz pomocy dydaktycznych wykorzystywanych podczas działalności edukacyjnej i wychowawczej w szkole lub placówce.

Już na tym etapie dyrektor szkoły lub placówki **mógłby odmówić prowadzenia dalszych uzgodnień**, o których mowa w art. 86 ust. 2 Pr. Ośw. **Jeżeli jednak dyrektor zaakceptowałby treść prospektu, uznając, że jest adekwatna do wieku i stanu wiedzy uczniów oraz prezentuje treści niebudzące zastrzeżeń merytorycznych, a działalność organizacji i osób mających prowadzić zajęcia w szkole nie budzi zastrzeżeń prawnych** (w tym zwłaszcza nie narusza zakazu działalności partii i organizacji politycznych w szkołach – art. 86 ust. 1 Pr. Ośw.), **wówczas powinien on bezpłatnie przekazać prospekt informacji wychowawczej rodzicom, tak by mieli sposobność szczegółowego zaznajomienia się z jego treścią.** Przekazanie prospektu będzie mogło nastąpić poprzez jego przesłanie na adres poczty elektronicznej rodziców lub w formie papierowej poprzez przesyłkę pocztową bądź jego wręczenie osobiście. Przekazanie prospektu nie może wiązać się z jakimikolwiek dodatkowymi **kosztami finansowymi**, które miałyby obciążać rodziców.

Sosownie do treści art. 86 ust 2 Pr. Ośw. dyrektor powinien zwrócić się również do rady szkoły lub placówki i rady rodziców o wydanie opinii, dotyczącej ewentualnego umożliwienia działalności organizacji pozarządowych w szkole lub placówce. W przypadku, gdy opinia jest pozytywna, dyrektor szkoły byłby uprawniony do wyrażenia zgody na podjęcie przez stowarzyszenie lub inną organizację, o których mowa w art. 86 ust. 1 Pr. Ośw., działalności w szkole lub placówce.

Jednocześnie w zajęciach i wszelkich innych formach aktywności, które swoim zakresem tematycznym byłyby związane z przekazywaniem treści dotyczących seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży, proponowanych przez organizacje pozarządowe **mogliby uczestniczyć jedynie ci uczniowie, których rodzice wyrazili na to pisemną zgodę.** Z uwagi na gramatyczny sposób sformułowania przepisu oraz jego kontekst systemowy, nie ma żadnych wątpliwości, że **zgody takiej nie można w żadnym wypadku domniemywać.** Każdy z rodziców może w dowolnej chwili oraz formie **cofnąć wyrażoną wcześniej zgodę.** Dotyczy to przede wszystkim sytuacji, w której prowadzone przez organizację pozarządową zajęcia lub inne formy aktywności, które odbywają się w szkole, mają charakter cykliczny lub obejmują serię spotkań. Nadmienić

wypada, że **zgoda może wycofać każdy z rodziców samodzielnie**. W braku porozumienia pomiędzy rodzicami przyjąć należy, że zgoda jest wycofana.

Analogiczna procedura ma być zastosowana w przypadku wszelkich form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły wykraczających poza ustaloną podstawę programową, obejmujących treści dotyczące seksualności człowieka lub rozwoju psychoseksualnego dzieci i młodzieży. Wówczas obowiązek sporządzenia prospektu informacji wychowawczej spoczywa na wyznaczonych przez dyrektora pracownikach szkoły. Dyrektor zobowiązany jest do niezwłocznego przekazania prospektu rodzicom, uzyskania pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców oraz zgody rodziców udzielonej po doręczeniu im prospektu informacji wychowawczej.

Co istotne, na skutek proponowanej nowelizacji, art. 86 Pr. Ośw. straciłby charakter *legis imperfectae*, bowiem stosownie do projektowanego ust. 6 i 8, w razie naruszenia obowiązków, o których mowa w ust. 2-5, sąd będzie mógł przyznać rodzicom dziecka odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę od organu prowadzącego szkołę lub placówkę, a w przypadku działalności stowarzyszenia lub innej organizacji, o których mowa w ust. 1 – solidarnie od organu prowadzącego szkołę lub placówkę i stowarzyszenia lub innej organizacji, w wysokości nie przekraczającej pięciokrotności minimalnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów. Sprawa taka miałaby zatem **charakter cywilny**. Rodzice musieliby wykazać, że doszło do naruszenia ich dóbr osobistych, poprzez pogwałcenie przysługujących im praw podmiotowych (zob. A. Klimkiewicz, *Krzywda i jej zadośćuczynienie w prawie cywilnym. Analiza pojęć w świetle orzecznictwa sądów polskich*, „Zeszyty Naukowe KUL” 60 [2018], s. 295), a zatem – przykładowo – że dziecko partycypowało w zajęciach organizowanych przez organizacje pozarządowe pomimo braku zgody lub w przypadku, gdy zgoda została wycofana. Adekwatnym sposobem kompensacji uszczerbku niemajątkowego, który powstaje w związku z dyskomfortem odczuwanym przez rodzica, którego prawa zostały naruszone, jest **zadośćuczynienie**.

Podmiotem **legitymowanym biernie** w przypadku spraw z projektowanego art. 86 ust. 6 będzie organ prowadzący szkołę lub placówkę (jednostka samorządu terytorialnego, minister, osoba fizyczna lub prawna) oraz stowarzyszenie lub inna organizacja, o których mowa w ust. 1, a w przypadku spraw z projektowanego art. 86 ust. 8 – organ prowadzący szkołę lub placówkę.

Zmiana treści art. 109 ust. 3 Pr. Ośw. jest konsekwencją zaproponowanych uzupełnień w art. 86 wskazanej ustawy. W obecnym brzmieniu art. 109 ust. 3 Pr. Ośw. stanowi: „Zajęcia

edukacyjne, o których mowa w ust. 1 pkt 2, organizuje dyrektor szkoły, za zgodą organu prowadzącego szkołę i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady rodziców”. Z kolei w art. 109 ust. 1 pkt 2 Pr. Ośw. mowa jest o zajęciach z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz o **zajęciach, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania.** Zmiana brzmienia art. 109 ust. 3 pozwoli zachować spójność systemową ustawy. Ma zatem przede wszystkim charakter techniczny, jako następstwo zmian zaproponowanych w art. 86 Pr. Ośw.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne

Skutki społeczne będą pozytywne, ponieważ wzmocnieniu ulegną prawne gwarancje autonomii rodziny, czyli podstawowej komórki życia społecznego. Projekt nie pociąga za sobą skutków gospodarczych. Z uwagi na stosunkowo niewielką wysokość przewidzianego w projekcie zadośćuczynienia (nie większego niż pięciokrotność miesięcznego wynagrodzenia minimalnego za pracę) nie są przewidywane żadne większe skutki finansowe ustawy. Pomimo stosunkowo licznych naruszeń, jakich skala ujawniła się w trakcie badań prowadzonych w ramach akcji „Chrońmy dzieci”, sama możliwość obciążenia szkoły lub placówki konsekwencjami finansowymi za naruszenia praw rodziców, powinna przyczynić się do poprawy stanu przestrzegania także obecnie obowiązujących postanowień art. 86 Pr. Ośw. Co więcej, ewentualne zadośćuczynienia – w przypadku krzywdy wyrządzonej naruszeniem obowiązków przez stowarzyszenie lub organizację – będą solidarnie obciążać organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz organizacje pozarządową (lub jej członków). Oznacza to, że organ prowadzący szkołę lub placówkę zachowa roszczenie regresowe w stosunku do organizacji, o których mowa w art. 86 ust. 1 Pr. Ośw. W zasadzie bezkosztowo odbywać się może również przekazanie konspektu rodzicom (przykładowo poprzez wręczenie w trakcie wywiadówki, wysłanie mailem). Odnośnie do skutków prawnych, stwierdzić trzeba, że przyjęcie projektowanej ustawy przyczyni się do wzmocnienia ochrony prawa rodziców wynikających z ich prymatu wychowawczego (art. 48 ust. 1 i 53 ust. 3 Konstytucji).

5. Źródła finansowania

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

6. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt ustawy nie przewiduje wydania aktów wykonawczych.

7. Oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Materia objęta proponowaną nowelizacją nie jest objęta prawem Unii Europejskiej